

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту
Кафедра бухгалтерського обліку та оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

На тему «ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ
КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ»
Спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Студентки 2 курсу, групи ОП.м-01а

Герасіка Наталії Ігорівни

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр.

Кваліфікаційна робота магістра містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

(підпис)

Герасіка Н.І.
(ініціали та прізвище студента)

Керівник: к.е.н., доц., зав.кафедри

Серпенінова Ю.С.

(підпис)

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи на тему:

«ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ»

студентки Герасіка Наталії Ігорівни

Капітальні інвестиції в складі капіталу підприємства є важливим показником для державної економіки загалом і особливо для розвитку суспільства та є індикатором розвитку економіки. Інноваційний характер економічного розвитку передбачає постійне оновлення економічних засобів, що обумовлює систематичні видатки суб'єктів господарювання на капітальні інвестиції та присутність відповідної статті в їхніх балансах.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження практичних та теоретичних аспектів організації та методики обліку та контролю капітальних інвестицій, а також виявлення проблемних аспектів та шляхів їх вирішення.

Об'єктом дослідження є процеси обліку та контролю капітальних інвестицій на підприємствах.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, практичних та науково-методичних аспектів обліку та контролю капітальних інвестицій.

Основний науковий результат роботи полягає у наступному:

- запропоновано аналітичну модель обліку капітальних інвестицій для покращення бухгалтерського обліку та для точності облікової інформації;
- представлений тест аудитора, який необхідний для внутрішнього контролю та перевірки інвестиційної операції, що дозволить йому оцінити її надійність, відкоригувати графік аудиту та забезпечити контроль зі своєї сторони;
- запропоновано введення автоматизованої системи чітких критеріїв віднесення витрат до капітальних, яка буде працювати за принципами для швидкого контролю по розподіленню витрат до капітальних інвестицій, а також відображено концепція створення алгоритму для ефективного визначення капітальних інвестицій і обліку.

Одержані результати можуть бути використані для подальших досліджень щодо вдосконалення обліку та контролю капітальних інвестицій.

Ключові слова: капітальні інвестиції, облік капітальних інвестицій, контроль капітальних інвестицій.

Для досягнення поставленої мети та завдання були використані такі загальнонаукові методи: індукція, дедукція, аналіз, синтез, конкретизація; методичні прийоми: вибірка, порівняння, узагальнення.

Інформаційною базою кваліфікаційної роботи є результати наукових досліджень вітчизняних та зарубіжних учених, матеріали видань, дисертацій, наукових статей, нормативно-правових документів з регулювання обліку капітальних інвестицій, офіційні дані досліджуваного підприємства ПАТ «Новоград-Волинський хлібо завод», матеріали власних досліджень.

Зміст кваліфікаційної роботи викладено на 57 сторінках, зокрема список використаних джерел із 52 найменувань, розміщений на 7 сторінках. Робота містить 9 таблиць, 6 рисунків, а також 1 додаток.

Рік виконання кваліфікаційної роботи – 2021 рік.

Рік захисту роботи – 2021 рік.

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту
Кафедра бухгалтерського обліку та оподаткування

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
к.е.н., доцент
_____ Серпенінова Ю.С.
(підпис)
«__» _____ 2021 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
студенту 2 курсу, групи ОПм-01а
Герасіка Наталії Ігорівни

1. Тема роботи: «Організація і методика обліку та контролю капітальних інвестицій» затверджена наказом по університету від «8» листопада 2021 року №0807-VI
2. Термін подання студентом закінченої роботи «14» грудня 2021 року
3. Мета кваліфікаційної роботи полягає в дослідженні практичних та теоретичних аспектів організації та методики обліку та контролю капітальних інвестицій, а також виявленні проблемних аспектів та шляхів їх вирішення.
4. Об'єкт дослідження: процеси обліку та контролю капітальних інвестицій на підприємствах
5. Предмет дослідження: сукупність теоретичних, практичних та науково-методичних аспектів обліку та контролю капітальних інвестицій.
6. Кваліфікаційна робота виконується на матеріалах наукових досліджень вітчизняних та зарубіжних учених, матеріали видань, дисертацій, наукових статей, нормативно-правових документів з регулювання обліку капітальних інвестицій, офіційні дані досліджуваного підприємства ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод», матеріали власних досліджень.
7. Орієнтовний план кваліфікаційної роботи, терміни подання розділів керівникові та зміст завдань для виконання поставленої мети

Розділ 1. «Теоретичні основи обліку та контролю капітальних інвестицій» - 22 жовтня 2021 року

У розділі 1 розкрити сутність і значення облікових та контролюючих аспектів, які стосуються капітальних інвестицій

Розділ 2. «Практичні аспекти обліку та контролю капітальних інвестицій» - 12 листопада 2021 року

У розділі 2 проаналізувати фінансовий стан підприємства та порядок організації обліку та контролю капітальних інвестицій на підприємстві ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод»

Розділ 3 «Напрями удосконалення обліку та контролю капітальних інвестицій на підприємстві» - 3 грудня 2021 р.

У розділі 3 запропонувати шляхи вдосконалення обліку та контролю капітальних інвестицій на підприємстві

Дата видачі завдання: «30» вересня 2021 року

Керівник кваліфікаційної роботи _____

Серпенінова Ю.С.

Завдання до виконання одержав _____

Герасіка Н.І.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ.....	9
1.1 Сутність і нормативно-правове регулювання обліку капітальних інвестицій	9
1.2 Теоретичні основи контролю капітальних інвестицій.....	18
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ.....	22
2.1 Загально-організаційна економічна характеристика підприємства ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод».....	22
2.2 Порядок організації обліку та контролю капітальних інвестицій на підприємстві ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод».....	27
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	34
3.1 Шляхи вдосконалення організації бухгалтерського обліку капітальних інвестицій.....	34
3.2 Напрями удосконалення контролю витрат та оцінювання капітальних інвестицій.....	42
ВИСНОВКИ.....	49
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	51
ДОДАТКИ.....	57

ВСТУП

Постійне здійснення витрат на капітальні інвестиції ведуть за собою наявність основних засобів на кожному підприємстві, що являє собою одну з найважливіших умов діяльності. Це дозволяє придбати нове обладнання на підприємство або відремонтувати чи вдосконалити вже існуюче. Інвестиційна діяльність має виключне значення оскільки створює основи для стабільного та конкурентоспроможного функціонування підприємства у своїй галузі.

В ролі того, щоб забезпечити ефективне функціонування підприємства капітальні інвестиції мають важливу роль. Вони сприяють розв'язанню практично всіх стратегічних та більшої частини поточних завдань розвитку підприємства.

Інвестиції як складова в капіталі є важливим показником для державної економіки загалом і особливо для розвитку суспільства та є індикатором розвитку економіки. Інноваційний характер економічного розвитку передбачає постійне оновлення економічних засобів, що обумовлює систематичні видатки суб'єктів господарювання на капітальні інвестиції та присутність відповідної статті в їхніх балансах.

Здійснення капітальних інвестицій, як правило, потребує значних витрат фінансових ресурсів, тому обсяги інвестування обмежені фінансовими можливостями підприємств та їхньою здатністю залучати капітал.

Тому, тема досліджень є актуальною і заслуговує на окреме поглиблене вивчення.

У своїх працях приділяли велику увагу дослідженню обліково-аналітичних проблем інвестицій такі науковці як: М. І. Бондар, Ф. Ф. Бутинець, В. М. Жук, З. В. Задорожний, В. С. Здреник, Я. О. Ізмайлов, О. В. Кантаєва, А. Г. Коваленко, Я. Д. Крупка, П. П. Микитюк, І. В. Нестеренко, С. Й. Сажанець, І. В. Спільник, М. І. Філіпов, Н. В. Чирик та інші.

Хоча є багато робіт, які спрямовані на вивчення ключових питань, які були розглянуті дотепер, визначити чітко поняття капітальних інвестицій досі неможливо. Крім того, елементи економічної кризи та елементи, які небезпечні

для інвестування в економічні процеси, достатньої фінансової безпеки вимагають певного врахування при здійсненні інвестицій.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження практичних та теоретичних аспектів організації та методики обліку та контролю капітальних інвестицій, а також виявлення проблемних аспектів та шляхів їх вирішення.

Досягнення поставленої мети обумовлює необхідність вирішення наступних завдань:

- обґрунтувати теоретичні питання сутності і нормативно-правового регулювання обліку та контролю капітальних інвестицій на підприємстві;
- дослідити практичні аспекти обліку та контролю капітальних інвестицій на прикладі підприємства;
- проаналізувати загально-організаційну економічну характеристика підприємства;
- виявити порядок організації бухгалтерського обліку та контролю капітальних інвестицій на підприємстві;
- провести аналіз проблемних питань в сфері організації бухгалтерського обліку капітальних інвестицій та контролю витрат на капітальні інвестиції;
- запропонувати напрями удосконалення організації бухгалтерського обліку капітальних інвестицій та контролю витрат на капітальні інвестиції;

Об'єктом дослідження є процеси обліку та контролю капітальних інвестицій на підприємствах.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, практичних та науково-методичних аспектів обліку та контролю капітальних інвестицій.

Методи дослідження: системний підхід; графічний та табличний (для наочного представлення результатів дослідження у цифрах); метод індукції та дедукції, аналізу та синтезу.

Інформаційною базою дослідження є підручники і навчальні посібники, періодичні наукові видання, а також наукові статті з обраної теми наукового дослідження.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

1.1 Сутність і нормативно-правове регулювання обліку капітальних інвестицій

Значна кількість економічних, соціальних і технічних явищ і процесів вимагає ретельного вивчення специфічних особливостей природи капітальних вкладень.

На етапі сучасного розвитку бухгалтерського обліку в Україні відсутня однозначна думка в економічній науці щодо поняття капітальних інвестицій.

В сфері роботи бухгалтера існує багато економічних категорій, які є неоднозначними, а окремі з них періодично взаємно змінюються. Подібних змін не оминула і категорія «капітальні вкладення», яка змінилась на поняття «капітальні інвестиції».

Виходячи з цього, нагальною потребою стають дії, спрямовані на удосконалення теорії і практики ведення обліку та здійснення контролю операцій з капітальними інвестиціями в сучасних умовах соціально-економічного розвитку. Значний внесок зробили провідні вчені до теоретичного, практичного та методологічного обґрунтування питань, які пов'язані не тільки з управлінням, обліком капітальних інвестицій, але і з їх аналізом та контролем по їх операціям.

Тему капітальних інвестицій брали та беруть за об'єкт дослідження такі провідні вчені-економісти як: Коюда В.О. [1], Майорової Т.В. [2], О .С. Гавриловського [3], А.Ф. Гуменюк [4], Я.О. Ізмайлова [5], Я.Д . Крупки, С.В. Питель, І.В. Мельничука [6], П. Кузьмовича [7], Т.П. Остапчук [8], Ю.В. Подмешальської, С.В. Мельник [9], Т.В. Радевич [10], С.В. Рилєєва [11], С.М. Семенової [12], Н.В. Сергєєвої [13] та інших. Завдяки своїм працям автори розглянули характеристики капітальних інвестицій, сформуvalи їх класифікацію та ознаки, визначили організаційно-правові та методичні аспекти їх обліку та продовжують вивчати та досліджувати дану тему.

Наприклад, за словами Коюда В.О., інвестиції – це довгострокові вкладення капіталу у підприємницьку діяльність з метою одержання певного доходу (прибутку) [1, с. 63].

Однак, на думку Т. В. Майорової визначення поняття «інвестиція» (походить від лат. invest, вкладення коштів) – господарська операція, яка передбачає придбання основних фондів, нематеріальних активів, корпоративних прав та цінних паперів в обмін на кошти або майно [2, с.28].

За допомогою узагальнення декількох визначень можна сформулювати більш чітке визначення, за яким інвестиції – це активи, які отримуються підприємством з метою збільшення певного прибутку (відсотків, дивідендів, тощо), зростання вартості капіталу або інших вигод для підприємства (інвестора).

У більш широкому розумінні інвестиціями являються вкладення капіталу з метою подальшого збільшення. Інвестиції мають фінансове та економічне визначення.

Під фінансовим визначенням, інвестиції – це всі види активів (коштів), що вкладаються в господарчу діяльність з метою отримання доходу [14, с.16].

Під економічним визначенням, інвестиції вважають видатками на створення, розширення, перебудову та технічну переробку засобів основного капіталу, а також на пов'язані з цим зміни оборотного капіталу, тому що зміни у товарно-матеріальних запасах найчастіше залежать від руху видатків основного капіталу [15, с. 87].

Але, все ж таки, у 21 ст. відсутнє чітке визначення сутності та складу як інвестицій, так і капітальних інвестицій у різних джерелах. Данна ситуація має негативний вплив на процеси обліково-інформаційного забезпечення контролю інвестиційних процесів, що собою спричиняє неузгодженість чіткої ідентифікації цієї категорії.

Капітальні інвестиції – це сукупність витрат, які спрямовані на поліпшення та відтворення якісного стану основних засобів з метою оновлення існуючих і створення нових благ [16, с. 31].

За основу організації бухгалтерського обліку та достовірного відображення інформації про капітальні інвестиції береться їх класифікація, а виділення класифікаційних ознак має на меті забезпечення користувачів чітко структурованою та релевантною інформацією у звітності підприємства, здатною впливати на управлінські рішення і приносити реальні позитивні результати в бізнесі.

Базою як ознаки при класифікації інвестицій виступає об'єкт вкладення засобів [2].

1) Відповідно до того, куди вкладається капітал (у межах країни чи за кордоном), розрізняють внутрішні та зовнішні інвестиції.

Внутрішні капітальні інвестиції – це вкладення коштів країни в підприємства цієї самої однієї країни.

Зовнішні капітальні інвестиції – це вкладення грошей в підприємства з іноземним капіталом. В свою чергу, внутрішні та зовнішні інвестиції бувають як приватними, так і державними. Таким чином, зовнішні інвестиції поділяють на прямі та портфельні [13].

Прямі капітальні інвестиції – це вкладення коштів за кордоном, величина яких дорівнює якнайменше 10% вартості того чи іншого проекту.

Портфельні капітальні інвестиції – це інвестиції за кордоном, які мають розмір не більше 10 % вартості самого капітального проекту, що здійснюється за допомогою саме цих інвестицій.

2) Відповідно до видів активів, які включаються до інвестиційного портфелю, інвестиції поділяються на фінансові, реальні та інтелектуальні.

Фінансові капітальні інвестиції – це наявний капітал, який використовують для придбання (купівлі) акцій, облігацій та інших цінних паперів, що випускаються підприємством або державою.

Реальні капітальні інвестиції – це вкладення коштів в окремі економічні сфери та галузі для задоволення мети відновлення існуючих і створення нових благ. Такі інвестиції забезпечують одержання набагато більшого прибутку. Реальні інвестиції також називаються виробничими або капітальними вкладеннями.

Інвестиції інтелектуального капіталу – це інвестиції в розвиток досліджень наукового характеру та розробок, підготовку фахівців для різних актуальних на даний час проектів, курсів, ліцензій, ноу-хау тощо [11].

3) За функціональною спрямованістю капітальні інвестиції поділяються на валові та чисті.

Валові капітальні інвестиції — це загальна сума капітальних витрат, які одночасно витрачаються на просте і довгострокове оновлення виробничих основних фондів та соціальної інфраструктури.

Чисті капітальні витрати – це капітальні вкладення лише на їх розширене поновлення. Сума чистого вкладу капіталу за вирахуванням амортизації із загальної суми інвестицій використовується, як відомо, для простого відтворення основних засобів та інших активів підприємства [13].

4) Відповідно до інвесторів.

Інвестиції приватного капіталу – це депозити коштів приватних інвесторів (громадян та недержавних підприємств).

Державні капітальні інвестиції – це інвестиції органів державної влади та управління та державне майно.

Змішані капітальні інвестиції – це вкладення коштів вітчизняних та іноземних суб'єктів господарювання [10].

5) За величиною інвестиційного ризику.

Безризикові капітальні інвестиції – це вкладення коштів в безризикові об'єкти до втрати капіталу або очікуваного доходу і гарантоване на 100% отримання суми чистого прибутку від інвестиції.

Низькоризикові капітальні інвестиції – це вкладення коштів в низькоризикові об'єкти інвестування, де ризик втрати коштів нижче від середньоринкового.

Середньоризикові (помірні) капітальні інвестиції – це вкладення коштів в об'єкти з середньоринковим ризиком.

Високоризикові (агресивні) капітальні інвестиції – це вкладення коштів в об'єкти з ризиком, який має істотне перевищення середньоринкового.

Спекулятивні капітальні інвестиції – це вкладення коштів в об’єкти з найбільш ризиковими показниками або інструменти інвестування по яких очікується найвищий рівень інвестиційного доходу [7].

Так, Даценко Г.В., досліджуючи класифікацію капітальних інвестицій згрупувала їх в 3 групи де, в 1 групі – основні класифікації інвестицій, в 2 – допоміжні класифікації інвестицій, а в 3 – узагальнені авторські пропозиції Даценко Г.В. (рис.1.1) [19].

Рис.1.1 - Класифікація капітальних інвестицій [19]

На основі проведеного комплексного дослідження можна виділити найбільш типові види (форми) та види інвестицій та сформулювати свої, які не вказуються іншими авторами.

Таким чином, капітальні інвестиції – це витрати на оновлення, розширення та переробку наявних основних фондів виробничого та невиробничого призначення. Витрати на капітальний ремонт будівель, споруд та інших видів

основних фондів до капітальних вкладень не зараховують, тому ці витрати до інвестиційних віднести не можна.

До капітальних вкладень включаються лише капітальні витрати на капітальне будівництво, реконструкцію чи реставрацію. Взаємозв'язок між життєвим циклом основних засобів та капітальними вкладеннями показано на рисунку 1.2.

Рисунок 1.2- Взаємозв'язок життєвого циклу основних фондів із капітальними інвестиціями

Термін «капітальні інвестиції» наводиться в різних законах та нормативно-правових актах за різними методами.

Таким чином, Закон України «Про інвестиційну діяльність» характеризує капітальні інвестиції, як капітальні вкладення в основні засоби, які використовуються на придбання, реконструкцію, технічне переобладнання основних засобів та очікуваний термін корисного використання більше одного року [1].

Податковий кодекс визнає, що капітальні інвестиції - це не сукупність цінностей, інвестованих у компанію, а господарська операція з придбання активів, які будуть амортизуватися в майбутньому. Однак це визначення не має

основної мети інвестування – отримати економічну вигоду від придбання об'єкта інвестування, а активи інвестування представлені лише трьома видами – основні засоби, нематеріальні активи, нерухомість, але це визначення також включає інші необоротні основні засоби та біологічні активи [21].

Неоднозначність терміну «капітальні інвестиції» наявне і в інших нормативно-правових документах. Крім терміну «капітальні інвестиції», у законодавчих актах використовуються інші терміни та поняття, зокрема: «капітальні вкладення», «витрати на будівництво та капітальний ремонт», «незавершені капітальні інвестиції», «освоєні капітальні інвестиції» тощо.

У міжнародній практиці бухгалтерського обліку та звітності щодо інвестицій не дається чіткого визначення поняття «капітальні інвестиції», але регулюється рядом стандартів, а саме: МСБО 7 «Грошові потоки», МСБО 28 «Інвестиції». в асоціаціях та спільних підприємствах», МСБО 32 «Фінансові інструменти: подання», МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка», МСФЗ 3 «Об'єднання бізнесу», МСФЗ 7 «Фінансові інструменти: розкриття інформації», МСФЗ 9 «Фінансові інструменти» інші., але більшість з них визначає специфіку фінансових вкладень у грошовій формі [24].

У НП (С) БО 1 [27] «витрати» визначаються як зменшення економічних вигод у вигляді зменшення активів або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу. На відміну від поточних витрат на підприємстві, капітальні інвестиції здійснюються для того, щоб створити або примножити кількість активів, використання яких у майбутньому призведе до економічних вигід та збільшення капіталу. Потрачені цінності (грошові кошти, нематеріальні активи, робоча сила тощо) утворюють первісну вартість капітальних інвестицій і продовжують капіталізувати, бо вартісний вимір основних засобів, які введені в експлуатацію поступово включається до витрат підприємства в розрахованій сумі амортизації протягом часу їх корисного використання.

Однак ті витрати, які не підлягають подальшій капіталізації, як ремонту для підтримання об'єкта основних засобів у справному стані та отримання первісної суми майбутніх економічних вигод від його використання, акумулюються у

витратах підприємства. Якщо ремонт або інші поліпшення спрямовані на мету підвищення техніко-економічної спроможності будівлі (або будь-якого іншого об'єкту) та збільшення економічної вигоди (у тому числі збільшенням очікуваного терміну експлуатації, в яку вкладено кошти або збільшення кількості, якості товарів чи послуг, збільшення економічної вигоди, підвищення економічної вигоди від її якості послуги, вироблені таким обладнанням), то це - капітальні вкладення, ні в якому разі не витрати.

П(С)БО 7 включає поняття «капітальні інвестиції в необоротні матеріальні активи», що включає в собі будівництво, модернізацію, ремонт (інші покращення, що збільшують первісну вартість), виробництво, придбання основних засобів (у тому числі необоротних, які призначені для заміни вже робочих) [22].

МСБО 7 визначає «інвестиційну діяльність» як придбання та продаж необоротних довгострокових активів та інших негрошових інвестицій [24].

Інші стандарти регулюють розкриття інформації в бухгалтерському обліку та операціях, пов'язаних з інвестиціями: інвестиційна нерухомість, капітальне будівництво, нерухомість, станції та обладнання, нематеріальні активи, біологічні та кваліфікаційні активи.

Отже, можемо зробити висновок, що міжнародні стандарти бухгалтерського обліку не визначають капітальні інвестиції окремими статтями бухгалтерського обліку та не надають повної інформації про їх елементи, а розглядають їх як умову та складову первісної вартості об'єкта при будівництві, виробництві, придбанні чи вдосконаленні матеріальних або нематеріальних активів інвестиційної діяльності.

У вітчизняній практиці облік інвестиційної діяльності в Україні регламентується першою чергою за Законом України «Про інвестиційну діяльність» , де інвестиціями характеризуються будь-які майнові та інтелектуальні цінності, що включаються в вартість об'єктів діяльності підприємства, в результаті якого вираховується значення прибутку (доходу).

Відповідно до цього ж нормативного документу інвестиції відображаються у формі капітальних вкладень, які спрямовані на створення або придбання,

ремонт, технічне переобладнання основних засобів, які вводяться в корисну експлуатацію більше ніж на один рік [19].

Відповідно до Податкового кодексу України інвестиції – це операції підприємства, які тягнуть за собою придбання основних засобів, нематеріальних активів за вартістю прямо пропорційною коштам або майну [21]. Також, ці господарські операції, за якими передбачено придбання будинків, споруд, інших об'єктів нерухомості, основних засобів і нематеріальних активів, які амортизуються відповідно до Податкового Кодексу [21].

До того ж, капітальні інвестиції регулюються загальними критеріями визнання активів, але визнанні їх витратами, тоді вони характеризуються як зменшення економічних вигід, шляхом вибуття активів або збільшенням вартості зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу (за винятком, коли зменшення капіталу йде за рахунок вилучення або розподіленням між його власниками) [26].

Джерелами створення капітальних вкладень вважаються особисті кошти підприємства, під час того, коли використовуються бюджетні кошти або позабюджетні фонди та інші джерела фінансування.

Для залучення капітальних інвестицій необхідний сприятливий інвестиційний клімат та створення дієвого механізму управління ним, невід'ємною частиною якого є використання прозорого інформаційного забезпечення, що створюється в системі бухгалтерського обліку підприємства на основі міжнародних стандартів та установ бухгалтерського обліку та звітності, а також податкового законодавства.

Тому підприємства, які інвестують значні кошти в основні засоби, потребують адекватної та належної системи управління на всіх етапах: від прийняття рішення, через впровадження і до самого впровадження. Така система потребує належного обліково-аналітичного забезпечення з використанням прозорого механізму для переведення їх у бухгалтерський облік, побудови ефективної системи аналізу та внутрішнього контролю.

1.2. Теоретичні основи контролю капітальних інвестицій

Розвиток інвестиційного потенціалу та реформування бухгалтерського обліку в країні призвели до більш інтенсивних досліджень інвестиційного обліку, оскільки тактичні та стратегічні рішення з управління капітальними інвестиціями вимагають надійної та своєчасної аналітичної інформації, яка може бути надана лише бухгалтерським обліком і безпосередньо залежить від його якості.

Тому вдосконалення теорії та практики обліку та контролю операцій, пов'язані з капіталовкладеннями в сучасних умовах соціально-економічного розвитку стають перед нами як нагальна потреба та визначають актуальність теми дослідження.

Капітальні вкладення — це цілеспрямована система оновлення та планомірного розвитку матеріально-технічної бази підприємства за його участю у розширеному відтворювальному процесі [19].

Щодо питання контролю капітальних інвестицій та введення в експлуатацію виробничого обладнання та приміщень з орієнтацією на якісне інвестування у виробничі підрозділи запобігає відхиленням і недолікам проекту, що є важливим питанням у кожному бізнесі.

Роль капітальних інвестицій полягає у відбудові та заміні зношеного або застарілого обладнання та інших основних фондів, у будівництві нових та розширенні існуючих.

При плануванні капітальних інвестицій повинні бути виконані такі вимоги щодо контролю капіталу [25]:

- Максимальне використання наявних основних засобів в частині модернізації та технічної реконструкції.
- Прискорення розвитку проектної спроможності виділених компаній, сприяти в нормативних умовах.
- Повне будівництво будівель та затверджені календарні дати.
- Баланс плану відповідно до матеріальних, фінансових і трудових ресурсів.

За допомогою контролю визначаються порушення інвестиційної діяльності, яка спричинює збитки, їх розмір та осіб, відповідальних за них, з метою визначення величини збитків та встановлення осіб, відповідальних за них.

Капітальні вкладення в інвестиційну діяльність передбачають збільшення виробничих потужностей, які діють в діяльності підприємств у сфері технічних реконструкцій і переобладнання, будівництва, введення в експлуатацію основних засобів та виробничих потужностей, конструкцій та обладнання, обмеження державних капітальних вкладень та будівельно-монтажних робіт та інших інвестицій.

До основних етапів контролю та аудиту фактичних інвестицій відносяться [28]:

1) Контролювати загальні інвестиційні витрати проекту та відповідних періодів реалізації.

2) Перевірити доцільність отримання фінансових ресурсів та терміни подачі заявок.

3) Перевірити договірні умови та кошторисну документацію на капітальне будівництво (виробництво основних засобів).

Інвестиції у відтворення основних фондів з метою збільшення товарних запасів здійснюються у формі капітальних вкладень.

Завданням контрольно-ревізійної інвестиційної діяльності є сприяння більш раціональному використанню власності та інтелектуальної власності при створенні та модернізації засобів виробництва, реалізації комплексних програм, спрямованих на економічний і соціальний розвиток країни за рахунок капітальних вкладень.

За завданнями контролю визначають об'єкти, джерела інформації та методи контролю інвестиційних операцій та реалізації їх результатів.

Джерелами фінансування інвестиційної визначаються [15]:

- Власні фінанси інвестора (прибуток, амортизація, валютні заощадження, заощадження громадян тощо).

- Кошти, отримані від інвестора (кошти від продажу акцій, акцій та інших внесків громадян та юридичних осіб).

- Відрахування від бюджетних інвестицій.

Основні об'єкти контролю реальних інвестицій наведені на рисунку 1.3.

Рис. 1.3 - Об'єкти контролю капітальних інвестицій

Для зростання ефективності корпоративного управління деякі автори наводять інформацію про створення обліково-аналітичної системи управління капітальними інвестиціями - як сукупність облікової, аналітичної та контрольної підсистем, які постійно мають між собою взаємодію через інформаційні потоки при створенні та передачі інформації для правильності та ефективності управлінських рішень.

У своїй науковій роботі Комаринський П.П. представив загальну базу обліково-аналітичного забезпечення управління капітальними інвестиціями, яка наведена на рисунку 1.4 [28].

Аналіз капітальних інвестицій слід виконувати в три етапи: збір та обробка даних (первинні документи, бухгалтерські звіти, фінансова та статистична звітність), безпосередній аналіз із застосуванням певних методів та інструментів (аналіз динаміки та структури капітальних інвестицій за такими напрямками:

частини): об'єкти інвестування, за джерелами фінансування, видами діяльності, аналіз ефективності капітальних вкладень: рентабельність капітальних вкладень, окупність капітальних вкладень, сукупність капітальних вкладень) та узагальнення результатів аналізу (виявлення внутрішніх резервів та розробка та впровадження) заходи щодо підвищення ефективності капітальних вкладень).

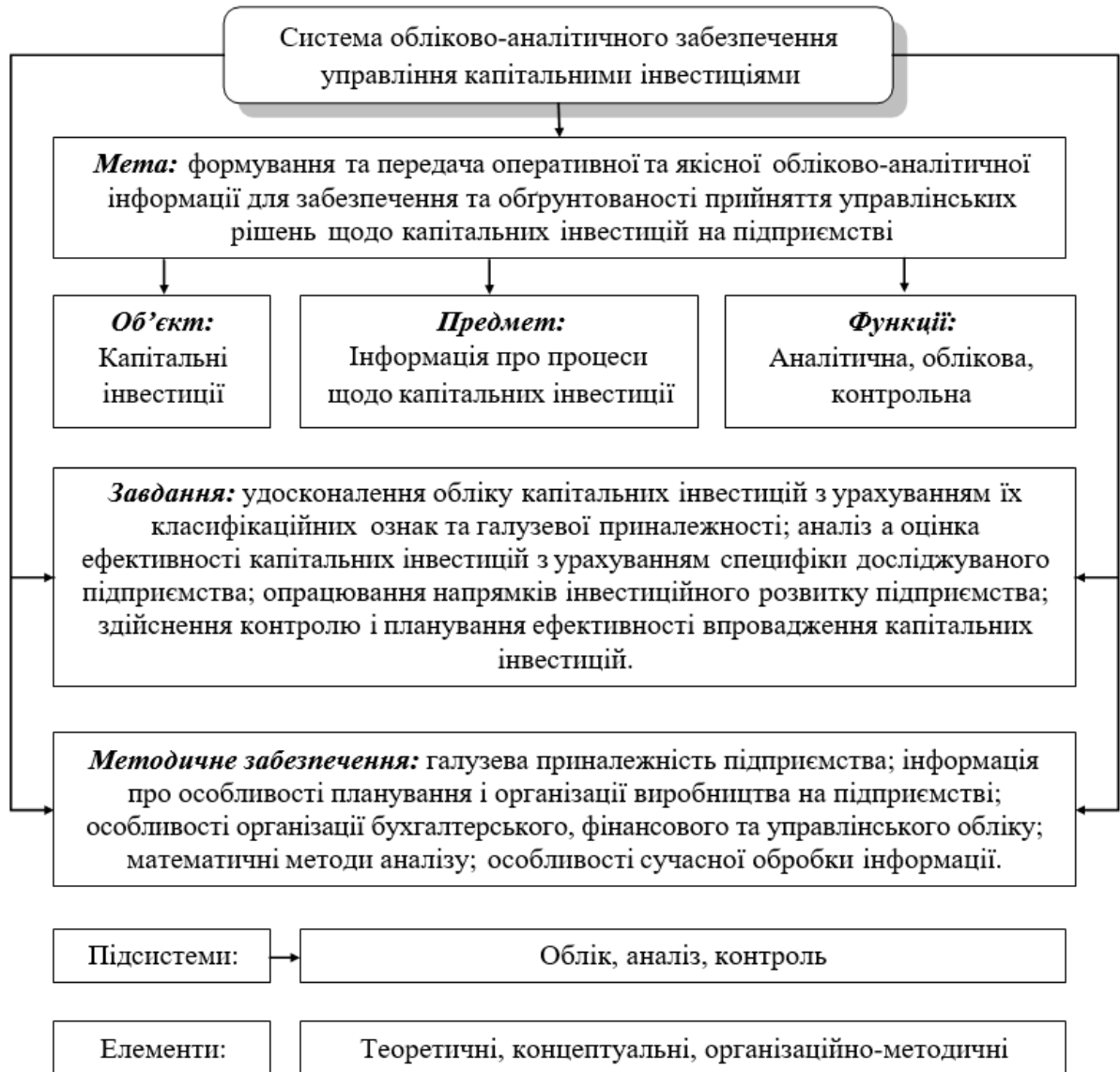

Рис.1.4. - Система обліково-аналітичного забезпечення управління капітальними інвестиціями

Тому контроль капітальних вкладень підприємства необхідний для підвищення точності, ефективності та достовірності даних бухгалтерського обліку з метою управління капітальними вкладеннями підприємства та точності синтетичного обліку цих активів через налагоджену систему контролю і зручний вбудований зв'язок.

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

2.1 Загально-організаційна економічна характеристика підприємства ПАТ «Новоград-Волинський Хлібозавод»

Приватне акціонерне товариство «Новоград-Волинський Хлібозавод» (ПАТ «Новоград-Волинський Хлібозавод») має одну з найбільших регіональних позицій у виробництві хлібобулочних виробів для Житомирської області. Пекарня була успішно заснована в 1944 році. Вона продовжує свою діяльність і розвиток, оновлює технологічні лінії та постійно вдосконалює рецептуру виробництва хлібобулочних виробів [29].

Основною метою компанії є створення брендового продукту, який клієнти обирають через підвищену репутацію компанії, якість продукції та конкурентоспроможність.

Продукцію виготовляють за класичною технологією, відповідно до всіх норм і стандартів.

Цільова група та споживачі пекарні – це жителі районів та обласних центрів Житомирщини, які вживають якісну, свіжу, теплу випічку, а також люди, які дбають про своє здоров'я та перевагу приділяють більш якісним та корисним виробам із цільнозернового борошна.

До 13 квітня 1998 року ПАТ «Новоград-Волинський Хлібозавод» було державним підприємством «Новоград-Волинський державний хлібозавод» і стало акціонерним товариством відкритого типу.

17 березня 2011 р. назву ВАТ «Новоград-Волинський державний хлібозавод» на Публічне акціонерне товариство.

Державну реєстрацію було здійснено 29 квітня 2016 року.

26 березня 2018 року Загальні збори акціонерів прийняли рішення про зміну назви товариства на Приватне акціонерне товариство «Новоград-Волинський хлібозавод» [30]

Номінальна вартість акцій дорівнює 0,25 грн. за кожен акцію, статутний капітал товариства – сімсот сімдесят чотири тисячі сто дев'яносто п'ять гривень [31]. Нарахування та дивіденди почалися в травні 2019 року, за рік до того, вартість однієї акції становила 0,40 грн. [32]

6 лютого 2020 року відбулася зміна акціонерів, які володіють не менше 5 відсотків голосуючих акцій тому розмір «окремих» пакетів акцій збільшився на 6 тис. акцій (з 1 775 195 акцій до 178 119 акцій). Виходить, що кількісна частка акціонера до обміну акцій (у відсотках від статутного капіталу) – 57,4%, після обміну акцій – 57,6%. [33]

У 2019 році в компанії діяли такі управлінські органи: голова ради директорів, наглядова рада, загальні збори власників акцій, наглядова рада з ревізії.

Статутний капітал станом на 01.01.2020 становить 774 958,00 грн - задекларований, сплачений у розмірі відповідно до статуту компанії.

Основним вартісним показником ефективності собівартості продукції, що характеризує коефіцієнт використання капіталу у виробничому процесі та рівень рентабельності активів склав 10,6%, у тому числі з виробництва хлібної продукції – 8,9%, з виробництва булочної продукції – 20,4%.

Первісна ціна основних засобів станом 1 січня 2020 року становить 24 328 000 грн.

Амортизація основних та нематеріальних активів підприємства нараховуються прямолінійним методом. Резервний фонд – 227 тис. грн., що становить 29,2% від розміру статутного капіталу. Чистий прибуток зріс до 3 937 000 грн, тобто на 821 000 грн більше, ніж у попередньому році. [34]

Станом на 1 січня 2020 року дебіторська заборгованість відповідно до постачальників і клієнтів становила 3 795 000 грн., кредиторська заборгованість - 2 819 000 грн., куди входять лише короткострокові платежі за борошно та сировину для виробництва. На основі аналізу боргу та чистого прибутку ми прийшли до висновку, що підприємство є платоспроможним, незважаючи на складну ринкову ситуацію в країні.

Відповідно до Статуту дочірнього підприємства було створено резервний фонд, до якого сплачуються 5% річних відрахувань від прибутку. Станом на 1 січня 2020 року він становив 1478,00 грн – це дорівнює 8% статутного капіталу дочірнього підприємства ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод». [31]

Оцінка фінансового стану ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» здійснюється за ключовими коефіцієнтами: загальна ліквідність (K2), абсолютна ліквідність (K1), фінансова стійкість (K3), покриття зобов'язань власним капіталом (K4) та рентабельність активів (K4) (табл. 2.1, 2.2).

Таблиця 2.1 – Основні показники стану ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод»

Коефіцієнти	Абсолютної ліквідності	Загальної ліквідності	Фінансової стійкості	Покриття зобов'язань власним капіталом	Рентабельності активів
Норма значення показника	0,25 - 0,5	1,0 - 2,0	0,25 - 0,5	0,5 - 1,0	> 0, збільшення
2019 рік	0,893	2,617	0,736	0,352	0,161
2020 рік	0,420	1,707	0,704	0,410	0,204
Відхилення	-0,472	-0,909	-0,032	+0,057	+0,043
Відхилення (%)	-53,96	-34,46	-4,38	16,51	27,12

Коефіцієнт ліквідності визначає здатність ПАТ погасити свої поточні зобов'язання. Коефіцієнт покриття показує, що підприємство має 168,4% покриття ресурсів, включаючи погашення поточних зобов'язань. Коефіцієнт покриття зменшився на 34,46% з 2706 до 1764; з точки зору найшвидшої ліквідності, активи зіпсувалися, але загалом знаходяться в межах нормативних вимог.

Фінансова стійкість, або «платоспроможність» компанії, відповідає за місце, з якого відбувається фінансування ресурсів компанії, її незалежність від зовнішніх факторів і визначення ступеня її фінансової стійкості. Коефіцієнт платоспроможності виражає частку власного капіталу в загальних ресурсах, виділених на діяльність підприємства. На практиці загальна заборгованість, як короткострокова, так і довгострокова, має не перевищувати її власні джерела

фінансування. Загальна сума боргу становить 6 789 000 грн. і критичне значення 15 221 000 грн. З 1 січня 2020 року коефіцієнт стабільності становив 70,4%, що на 0,03 менше порівняно з попереднім роком. Зростання боргу спричинило таке невелике зменшення, але він знаходиться в межах норми.

Коефіцієнт фінансування (або покриттям зобов'язань за допомогою власного капіталу) показує залежність підприємства від позикових коштів, залежно від зовнішніх джерел фінансування. Коефіцієнт достатності капіталу становить 0,410, який у 2019 році збільшився на 0,057, але загалом має зменшитися. Це негативний знак, тобто зростає залежність від позикових коштів.

Коефіцієнт рентабельності визначає ефективне використання активів, а розрахунок — це співвідношення між чистим прибутком підприємства та середньорічною вартістю активів. 20,4 відсотка – рентабельність активів і 6,1 відсотка - рентабельність бізнесу. Порівнюючи з попереднім роком умови склалися дещо інші: рентабельність активів – 16,1% відповідно. прибутковість підприємства - 5,4%.

Основним показником ефективності застосування капіталу являється оборотністю активів, за звичайних умов вона повинна зростати, як виявили в ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод», на 26,88 %. Він вказує на швидкість переходу продукції зі складу на готову продукцію та на пряму готівку.

Таблиця 2.2 – Додаткові показники ділової активності підприємства ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод»

Коефіцієнти	Оборотності активів	Оборотності кредиторської заборгованості	Оборотності дебіторської заборгованості	Оборотності основних засобів
2019 рік	0,161	0,239	0,433	0,187
2020 рік	0,204	0,227	0,411	0,119
Відхилення	+0,043	-0,012	-0,022	-0,069
Відхилення (%)	26,88	-4,93	-5,15	-37,38

Оборотність по дебіторській заборгованості знизилася на 5,15%, якщо порівнювати з 2019 роком, що свідчить про збільшення кількості клієнтів та проблемами зі збутом. Однак, оскільки різниця невелика, це може бути пов'язано

з тим, що планується збільшити свою частку ринку та застосувати умови «м'яких» відносин із клієнтами.

Таблиця 2.3 – Показники ефективності використання основних фондів підприємства ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод»

Коефіцієнти	Фондовіддача	Фондоємність	Фондоозброєність
2019 рік	11,1	0,09	22,53
2020 рік	9,71	0,1	29,07
Відхилення	-1,39	-0,01	+6,54
Відхилення (%)	-12,53%	+11,11%	+29,03%

Коефіцієнт фондівіддачі відповідає за ефективність управління основними засобами, в ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» він спадає. У 2019 році було вироблено продукції та надано послуг на суму 11,1 гривні на кожному використовувану гривню основних засобів. З 2020 року показник спадає до 9,71 гривню. Причиною такої тенденції є результат зменшення обсягу реалізованої продукції чи зростання вартості капітальних вкладень.

Отже, проаналізовані показники в цілому перебувають у межах норми. На 01.01.2020 можна стверджувати, що діяльність підприємства є прибутковою, наведені вище показники свідчать про стабільний фінансовий стан, який є досить непоганим та стійким.

2.2. Порядок організації обліку та контролю капітальних інвестицій на підприємстві ПАТ «Новоград-Волинський Хлібозавод»

Для обліку та контролю капітальних інвестицій, відповідно до нормативно-правових актів бухгалтерського обліку, призначено рахунок 15 «Капітальні інвестиції», якому властиве накопичення всіх витрат підприємства, які пов'язані зі вироблення чи придбанням необоротних активів, що включені до їх первісної вартості. Відповідно до плану рахунків, об'єкти капітальних вкладень включаються з капітального будівництва, основних засобів, інших необоротних

матеріальних активів, нематеріальних активів та довгострокових біологічних активів [28].

Виходячи з даних аналітичного обліку первісна вартість об'єкта, яка накопичилась, має списуватись в дебет відповідного рахунка з кредиту рахунка 15 «Капітальні інвестиції» обліку необоротних матеріальних і нематеріальних активів. Причиною списання з кредиту рахунка 15 первісної вартості об'єкта затверджується актом приймання-передачі, який після наказу керівника підприємства складається комісією, та затверджується керівником [36].

До первісної вартості необоротних активів, придбаних у сторонніх підприємствах, а також створених власними джерелами підприємства для господарської діяльності, включають:

- суму, яка була сплачена постачальнику;
- грошові кошти, що сплачені підрядникам за монтаж об'єктів;
- збори, а також платежі, що сплачуються державі у зв'язку з придбанням права на користування об'єктом;
- непрямі податки, які не можуть відшкодуватись підприємству, та сплачуються з придбанням матеріальних та нематеріальних необоротних активів;
- відшкодування на страхування невизначених ситуацій, що пов'язуються з транспортуванням об'єкта;
- інші витрати, що мають відношення до необоротного активу, для досягнення мети доведення його до стану, в якому він повністю готовий до використання у запланованих цілях [37].

Рахунок 15 містить такі аналітичні субрахунки[38]:

- 151 «Капітальне будівництво»;
- 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів»;
- 153 «Придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів»;
- 154 «Придбання (створення) нематеріальних активів»;
- 155 «Придбання (вирощування) довгострокових біологічних активів».

На досліджуваному підприємстві ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» за звітний період було здійснено будівництво складу. Відповідно, підприємство понесло такі витрати:

- придбання будівельних матеріалів на суму 115 000 грн., крім того ПДВ 20% — 23 000 грн.;

- оплата проектних робіт в сумі 4250 грн., крім того ПДВ 20% — 850 грн.;

- використання матеріалів, раніше придбаних для власних господарських потреб, — 3500 грн.;

- нарахування заробітної плати робітникам будівельної бригади підприємства, які були задіяні в процесі будівництва складу, — 12000 грн., відрахування до соціальних фондів — 2640 грн.;

- оплата послуги сторонньої підрядної організації (послуги оренди будівельних машин і механізмів, реалізація будівельного сміття) — 6000 грн., крім того ПДВ 20% — 1200 грн.

Причиною важкого економічного становища (нестача обігових коштів, зменшення кількості клієнтів та обсягу виробництва) управлінський склад підприємства вимушено було прийняти рішення про зупинку будівництва, а згодом – продати незавершеного у будівництві об’єкта за 320 000 грн., крім того ПДВ 20% - 64 000 грн. Також було понесено витрати при оформленні договору купівлі-продажу в розмірі 1700 грн. (без ПДВ).

В бухгалтерському обліку дані операції мають відображення наступним чином (табл.2.4)

Таблиця 2.4 – Відображення операцій в обліку

№	Зміст господарської операції	Д-т	К-т	Сума, грн.
1	Отримано матеріали від постачальника	205	631	115 000
2	Відображено податковий кредит	641/ПДВ	631	23 000
3	Перераховано оплату постачальнику згідно з випискою банку	631	311	138 000

Продовження таблиці 2.4

4	Віднесено до складу капітальних інвестицій вартість проектних робіт	151	631	4250
5	Відображено податковий кредит	641/ПДВ	631	850
6	Перераховано оплату проектній організації	631	311	5100
7	Використано для будівництва матеріали, раніше придбані для господарських потреб	151	201	3500
8	Використано будматеріали у будівництві	151	205	115 000
9	Нарахована заробітна плата будівельної бригади	151	661	12000
10	Нараховано відрахування ЄСВ	151	65	2640
11	Оформлено документів акту приймання-передачі послуг з роботи найманих будівельних машин і механізмів, з вивезенням будівельного сміття	151	631	6000
12	Відображено податковий кредит від вартості послуг	641/ПДВ	631	1200
13	Перераховано оплату за послуги сторонніх організацій	631	311	7200
14	Переведення об'єкту незавершеного будівництва з необоротних активів до складу оборотних активів з утриманням до продажу	286	151	248 370
15	Витрати відповідно за договором купівлі-продажу	93	685	1000
16	Реалізація об'єкту незавершеного будівництва	377	712	3 600 000
17	Нарахування податкових зобов'язань з ПДВ	712	641/ПДВ	60 000
18	Списання собівартості об'єкта незавершеного будівництва	943	286	24 8370
19	Нараховано суму доходу на фін. результат	712	791	300 000

Продовження таблиці 2.4

20	Отримано кошти, від покупця на розрахунковий рахунок	311	377	360 000
21	Віднесено собівартість на фін. результат	791	943	143 390
22	Віднесення на фін. результат витрати на збут	791	93	1700

За звітний період на підприємстві ПАТ «Новоград-Волинський хлібо завод» було збудовано додатковий цех для власних потреб. Будівництво не було закінчено, тому усі витрати акумулювали на субрахунку 151, дебетове сальдо становить 250 000 грн. Зборами засновників ПАТ «Новоград-Волинський хлібо завод» було прийнято рішення про внесок до статутного капіталу новоствореного об'єкту незавершеного будівництва — недобудованого цеху. Вартість, за якою цех передається до статутного капіталу, визначилось в розмірі 265 000 грн., крім того ПДВ 20% — 53 000 грн.

В бухгалтерському обліку дані операції мають відображення наступним чином (табл. 2.5):

Таблиця 2.5 - Відображення операцій в обліку

№	Зміст господарської операції	Д-т	К-т	Сума, грн.
1	Передано незавершене будівництво до складу оборотних активів	286	151	250 000
2	Переведено об'єкт незавершеного будівництва до статутного капіталу другого підприємства	361	746	318 000
3	Відображено податкові зобов'язання з ПДВ	746	641/ПДВ	53 000
4	Списано на фінансовий результат дохід від операції продажу	746	793	265 000
5	Списано собівартість об'єкта незавершеного будівництва	943	286	248 000
6	Відображено витрати на фінансові результати	793	943	248 000

Також, за звітний період керівництво ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» вирішили встановити нове обладнання для виробництва, вартістю — 523 000 грн (з ПДВ). З метою забезпечити надійне функціонування обладнання потрібно його підключити до мережі електропостачання через прокладання нового кабелю та встановити відповідне електрообладнання. Необхідні ТМЦ самостійно придбали, загальною вартістю якого 54 000 грн (з ПДВ). Але сам монтаж електрообладнання було виконано сторонньою організацією на загальну суму 18000 грн (з ПДВ).

В бухгалтерському обліку дані операції мають відображення наступним чином 2.6.

Таблиця 2.6 - Відображення операцій в обліку

№	Зміст господарської операції	Д-т	К-т	Сума, грн.
1	Придбано обладнання	152	631	523 000
2	Відображено податкові зобов'язання з ПДВ	641	631	104 600
3	Придбано торгово-матеріальні цінності	2071	631	54 000
4	Відображено податковий кредит з ПДВ	641	631	9 000
5	Передано акт приймання-передачі підряднику	2072	2071	54 000
6	Проведено монтаж електрообладнання. Оформлено відповідний акт виконаних робіт	152	631	15 000
7	Відображено податковий кредит із ПДВ	641	631	3000
8	Списано вартість ТМЦ, використаних під час монтажних робіт	152	2072	54 000
9	Введено в експлуатацію об'єкт капітальних інвестицій	104	152	592 000

Таким чином, на досліджуваному підприємстві ПАТ здійснюється облік капітальних інвестицій за допомогою субрахунку 15 «Капітальні інвестиції» та допоміжних субрахунків. Прикладами обліку капітальних інвестицій наведені вище приклади

Виробнича діяльність підприємства характеризується складною системою документообігу, значними обсягами грошових оборотів та великою тривалістю виробничого циклу.

Більша частина тривалості процесу будівництва однозначно впливає на специфіку серед визнання доходів та витрат в обліку основної діяльності, які потребують контролю.

На даному підприємстві об'єктами контролю капітальних інвестицій виступають здійснення будівництва та перепродаж складу, будівництво додаткового цеху та встановлення нового обладнання впродовж звітнього періоду.

До обов'язкового контролю підлягають кошторис витрат на капітальні інвестиції, відхилення плану від факту як це було відображено в першому прикладі і прийнято рішення зупинити будівництво, і з часом продаж незавершеного будівництва капітальних інвестицій.

Також до контролю відноситься перевірка правильності відображення завершеного капітального будівництва устаткування, яке передане в реалізацію. Важливим фактором є не належність таких капітальних інвестицій до складу незавершеного капітального будівництва, а також належним чином оформлення документів об'єктів контролю.

Узагальнений порядок визнання доходів і витрат у бухгалтерському обліку передбачено нормативно-правовим документом П(С)БО 15 “Дохід” та П(С)БО 16 “Витрати”, але підприємства при записі у бухгалтерському обліку інформації про оцінку доходів і витрат впродовж виконання будівельних робіт можуть використовувати норми П(С)БО 18 “Будівельні контракти”.

Відповідно до п. 3 П(С)БО 18, визначення доходів та витрат впродовж виконання будівельного контракту повинні визнаватись на дату балансу за методологією ступеня завершеності робіт, та її обов'язкове належне

використання. Таким чином користувачі фінансової звітності отримуватимуть реальну інформацію з відображенням точних даних щодо доходів та витрат підприємств.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВІ

3.1 Шляхи вдосконалення організації бухгалтерського обліку капітальних інвестицій

В умовах тривалої фінансово-економічної кризи функціонування вітчизняних компаній потребує підвищення ефективності процесу прийняття рішень та конкурентоспроможності компаній, що залежить від якості розроблення кардинально нової техніки підходу до змісту обліково-аналітичної інформації. У цьому контексті виникає потреба в удосконаленні бухгалтерського обліку як основи підтримки інформаційної системи корпоративного управління, в якій облік капітальних вкладень є важливим елементом.

Тому низка питань, пов'язаних з обліком капітальних інвестицій та їх звітністю, на даний момент концептуально, організаційно та методологічно не вирішені та не є достатньо інформаційно забезпеченим.

Неоднозначність тлумачення капітальних вкладень у податках та бухгалтерському обліку, нечіткі визначення поняття «капітальні інвестиції» у міжнародній та вітчизняній практиках призводить до неузгодженості базового визначення цієї категорії в національних стандартах бухгалтерського обліку, що негативно впливає на бухгалтерський облік та управління інформацією. Тому необхідно розробити критерії та процедури визначення капітальних вкладень у бухгалтерському обліку.

Крім того, більшість норм, що регулюють правові основи їх обліку, залишаються суперечливими або суперечливими. Цей висновок підтверджується також результатами дослідження автора щодо змісту чинних нормативно-правових актів та дисертацій з даної тематики.

При критичній оцінці елементів наукової новизни в дисертаціях (табл. 3.1) ми знайшли ряд доцільних пропозицій щодо удосконалення визначення, визнання, класифікації та оцінки капітальних вкладень у відтворення основних фондів, удосконалення змісту та структури первинних документи, їх реєстри,

пояснення нормативно-фінансових, облік капітальних вкладень на придбання та оцінку основних засобів, обґрунтування впливу галузевих характеристик досліджуваних підприємств на організацію їх обліку.

Водночас необхідно звернути увагу на неоднозначне тлумачення сутності капітальних інвестицій в економічній літературі та різних нормативно-правових актах, неузгодженість підходів до їх визнання та вимірювання загалом і за видами, системну класифікацію, фінансові та фіскальні невідповідності. вимоги до обліку капіталу. інвестиції, взаємна узгодженість даних у фінансовій та статистичній звітності відноситься до розробки форм внутрішньої звітності щодо інвестицій у капітал.

Таблиця 3.1 – Напрями удосконалення обліку капітальних інвестицій

Автор	Пропозиції
Гавриловський О.С [39]	– Розробка методичних вказівок з відображенням у системі бухгалтерського обліку капітальних інвестицій з будівництвом житла за допомогою розділенням джерел фінансування за допомогою фондів фінансування будівництва – Удосконалення методики обліку капітальних інвестицій у будівництві житлових приміщень з відокремленням джерел фінансування через фонди фінансування будівництва – Доповнення нових реквізитів структури та змісту облікових реєстрів для ведення бухгалтерського обліку капітальних інвестицій – Більш детальне уточнення визначення капітальних інвестицій – Розробка моделі автоматизованого процесу обліку капітальних інвестицій з передачею збудованого житла довірителям
Ізмайлов Я.О. [40]	– Авторська пропозиція визначення капітальних інвестицій – Розробка класифікацій капітальних інвестицій за цільовим використанням
	– Удосконалення методики аналітичного обліку капітальних інвестицій на рахунках II-VI порядку – Внесення уточнень до первинних документів обліку капітальних інвестицій відповідно до джерел їх фінансового покриття – Обґрунтування основних елементів організації і методики обліку капітальних інвестицій в умовах застосування оптимізації комп'ютеризованих інформаційних систем – Дослідження порядку організації обліку капітальних інвестицій з розмежуванням галузевих особливостей гірничо-збагачувальних підприємств – Розробка удосконаленої методики обліку джерел фінансування капітальних інвестицій за допомогою рахунку 48 «Цільове фінансування і цільові надходження»

Продовження таблиці 3.1

Цебень Р.Л. [41]	– Дослідження регуляторно-організаційних аспектів обліку капітальних інвестицій в енергопостачальних компаніях – Удосконалення економічного змісту понять «відтворення», «відновлення», «фонд відновлення», «поточний ремонт», «капітальний ремонт», «поліпшення», «технічне обслуговування», «підтримка об'єкта у робочому стані».
Гуменюк А.Ф. [42]	– Розробка критеріїв визначення, визнання, систематизації та оцінки капітальних інвестицій у поновлення основних засобів – Удосконалення методологічних засад занесення у бухгалтерському обліку інформації про витрати на реконструкцію об'єктів основних засобів та її відображення у фінансовій звітності – Розробка Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку «Відновлення основних засобів» – Розробка авторських пропозиції відповідно до визначення понять «поточний ремонт», «капітальний ремонт», «реконструкція», «модернізація», «технічне переозброєння»
Мац Т.П. [43]	– Удосконалення первинних документів та реєстрів з обліку основних засобів – Дослідження впливу галузевих характеристик сільськогосподарських підприємств на забудову обліку капітальних інвестицій
Самбурська Н.І. [44]	– Розробка пропозицій відповідно до удосконалення методів синтетичного та аналітичного обліку капітальних інвестицій – Обґрунтування впливу особливостей підприємств водопостачання і водовідведення на організацію обліку капітальних інвестицій – Внесення пропозицій щодо погодження вимог П(С)БО 7 «Основні засоби» і Податкового кодексу України щодо обліку основних засобів
Зінкевич О.В. [45]	– Уточнення типової кореспонденції рахунків з обліку капітальних інвестицій – Доведення впливу галузевих особливостей автомобільних та транспортних підприємств на побудову обліку капітальних інвестицій
Сироватченко Л.В. [46]	– Обґрунтування впливу особливостей діяльності водогосподарських підприємств на організацію обліку витрат на утримання та поліпшення основних засобів.

З метою вирішення недосконалостей проблем обліку та контролю капітальних інвестицій за допомогою досліджуваних наукових робіт ми виокремили низку невирішених питань загальнотеоретичного, методичного та організаційного характеру. Найважливішими з яких, на нашу думку, залишаються наступні.

1. Недостатність в розробці методів оцінки капітальних інвестицій. До цього ж невирішеним постає питання про можливість застосування справедливої вартості оцінки різноманітних об'єктів капітальних інвестицій.

2. Необхідністю постає питання щодо підвищення інформативності первинних документів та реєстрів з обліку капітальних інвестицій.

3. Невідповідність методів синтетичного й аналітичного обліку капітальних інвестицій відповідно до інформаційних потреба управління.

4. Недостатність інформацій з приводу методичних підходів обліку капітальних інвестицій у поліпшення необоротних активів. Так, довільне визначення поняття "поліпшення" за нечітким розкриттям його змісту у нормативно-правових актах, довільна класифікація видів покращення за національними стандартами [47; 48] та податковим законодавством [21].

5. Нечіткість вимог фінансового і податкового обліку капітальних інвестицій. В наш час повільно набуває вирішення питання взаємності вимог національних стандартів бухгалтерського обліку [48] і Податкового кодексу України [21], а також це стосується обліку капітальних інвестицій.

На нашу думку, більша частина окреслених авторами проблем в обліку та контролі капітальних інвестицій лежить у розрізі недосконалості його нормативно-правового забезпечення. Це зумовлюється тим, що зміст національних стандартів досить стислий, відсутні чіткі рекомендації щодо відображення в обліку та звітності капітальних інвестицій, інформація про капітальні інвестиції вичерпна та вимоги різних нормативно-правових актів між собою неузгоджені. Вищенаведене визначає необхідність характеристики капітальних інвестицій окремим самостійним об'єктом бухгалтерського обліку та необхідністю розробки Методичних рекомендацій щодо їх обліку.

Облік капітальних інвестицій здійснюється за допомогою рахунку 15 «Капітальні інвестиції» та його субрахунків. Однак, обороти по цьому рахунку не дозволяють визначати ефективність необоротних активів, які реалізуються до повного нарахування амортизації. Тому необхідно відкривати нові субрахунки до рахунку 15 «Капітальні інвестиції», які будуть відповідати структурі відтворення основних засобів і засобів організації інвестиційного циклу. Пропонуємо впорядкувати облік через введення додаткових субрахунків, які задовольнятимуть різні інформаційні потреби щодо аналізу і контролю капітальних інвестицій на підприємстві. Для виокремлення складових капітальних інвестицій пропонуємо ввести нові субрахунки до рахунку 15 (табл.2.3).

Таблиця 3.2 – Характеристика субрахунків до рахунку 15 «Капітальні інвестиції»

Субрахунок	Характеристика
1511 «Капітальне будівництво»	для забезпечення обліку всіх витрат, які понесені при будівництві;
1521 «Придбання основних засобів»	Для забезпечення обліку основних засобів які придбаються в сторонніх організаціях
1522 «Виготовлення основних засобів»	для забезпечення обліку об'єктів, які виготовлені власним виробництвом;
1523 «Модернізація основних засобів»	Для забезпечення обліку витрат, які були понесені для поліпшення об'єкта;
153 «Придбання необоротних матеріальних активів»	для забезпечення обліку матеріальних активів, які придбаються в сторонніх організаціях;
1532 «Виготовлення необоротних матеріальних активів»	Для забезпечення обліку матеріальних активів, які виготовлені власним виробництвом;
1541 «Придбання нематеріальних активів»	Для забезпечення обліку нематеріальних активів, які придбаються в сторонніх організаціях;
1542 «Виготовлення нематеріальних активів»	Для забезпечення обліку нематеріальні активи, які виготовлені власним виробництвом;
1551 «Придбання довгострокових біологічних активів»	Для забезпечення обліку активу, які придбаються в сторонніх організаціях;
1552 «Виготовлення довгострокових біологічних активів»	Для забезпечення обліку витрат, які пов'язані з пророщуванням довгострокових біологічних активів (тварини, рослини), або створенням власними силами;

Такий розподіл зможе дозволити розмежування характеру надходження необоротного активу на підприємство, а також накопичувати інформацію для управлінських потреб.

Виходячи з поглядів науковців щодо вивчення сучасної законодавчої бази та публікації ключових термінів, які визначають основні характеристики капітальних інвестицій, вважаємо доцільним використовувати їх як основу для розробки єдиного алгоритму до визначення капітальних вкладень в обліку.

Концепцію створення подібного алгоритму запропонували у своїй науковій праці Ярмолук О.Ф. та Дмитренко О.М. [35].

Для побудови алгоритму визнання капітальних інвестицій автори намітили послідовність дій, які необхідно дотримуватись при здійсненні їх ідентифікації:

1. визначити приналежність господарських операцій до інвестиційної діяльності підприємства;

2. обґрунтувати приналежність вкладених коштів до капітального інвестування у довгострокові та короткострокові активи;
3. здійснити розподіл капітального інвестування за цільовими спрямуваннями та напрямком інвестування;
4. розподілити капітальні вкладення відповідно до об'єктів капітального інвестування;
5. зробити оцінку ступеню їх завершеності на момент складання річної фінансової звітності та розробити прогноз подальших дій щодо об'єкта капітального інвестування (рис. 3.1).

На першому етапі необхідністю є з'ясування належності запланованих господарських операцій до інвестиційної діяльності підприємства. Для цього доцільно провести аналіз управлінських задач, які ставляться суб'єктом господарювання до здійснюваної операції з вкладання матеріальних цінностей, ресурсів або коштів, а також визначити строки корисної експлуатації об'єкта інвестування, переконатися у можливості правдивого визнання вартості активу, і важливим фактором також є здатність контролювати процес використання активу.

На другому етапі необхідно визначити приналежність інвестицій до капітальних. Якщо мета операції - це придбання, виготовлення або здача в оренду довгострокових активів, які ідентифікуються в обліку, а в перспективі можливість одержання економічної вигоди, тоді дана інвестиційна діяльність вважається капітальним інвестуванням.

На третьому етапі здійснюється подальша ідентифікація капітальних інвестицій за цільовим призначенням та напрямками капітального інвестування. Наприклад, інвестиції у нове будівництво, відтворення, придбання, виготовлення об'єктів капіталовкладень та інвестиції, націлені на капітальне поліпшення існуючих об'єктів, що включає в собі розширення, монтаж та переобладнання діючих потужностей за рахунок капітального ремонту та реконструкцій.

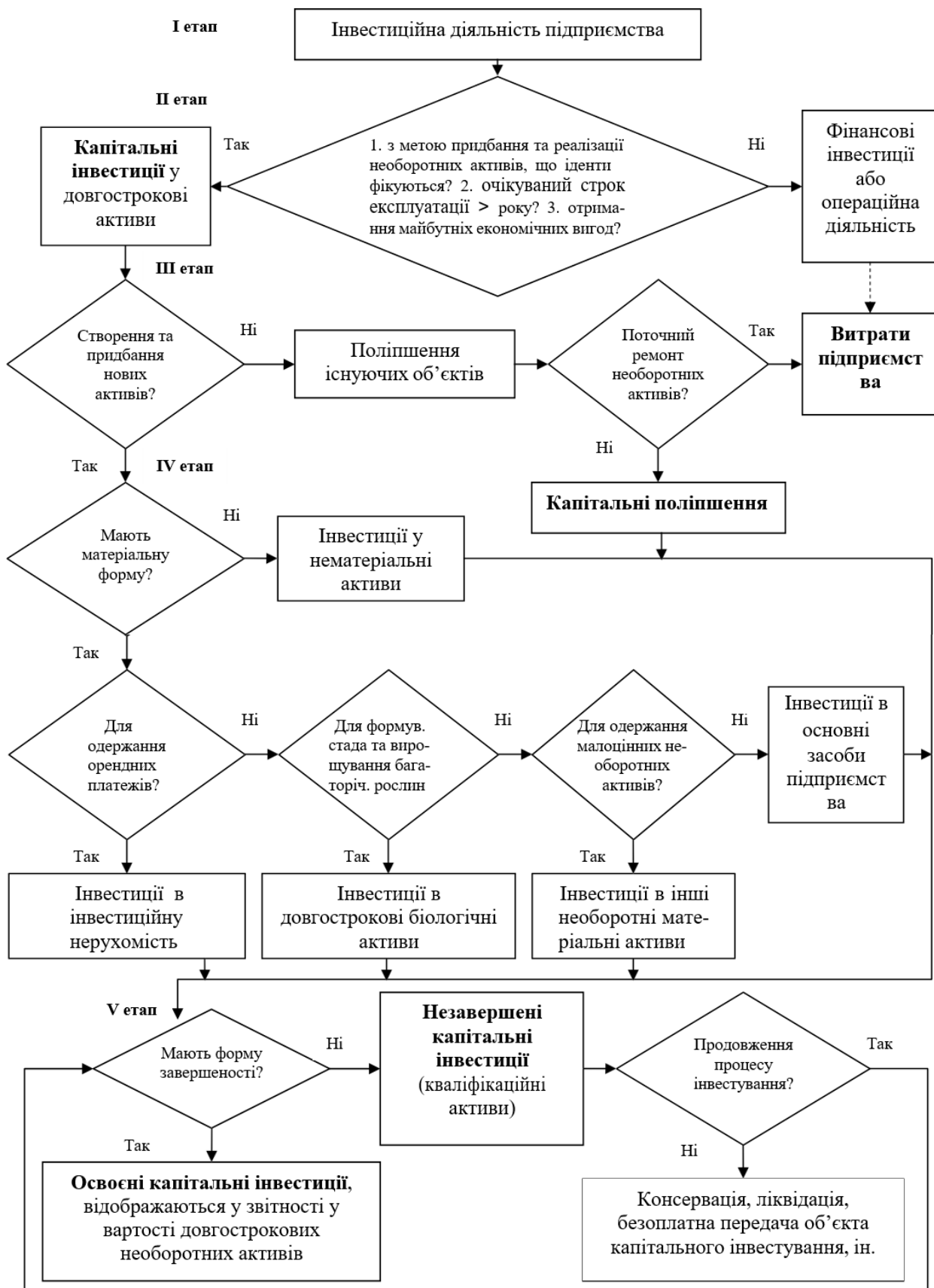

Рис. 3.1 - Алгоритм ідентифікації капітальних інвестицій в обліку [35]

На четвертому етапі ідентифікації необхідно виділити предмети форми завершеності активу в інвестиційному процесі та визначити мету подальшого використання активу. Разом із загальними критеріями ідентифікації інвестиційної нерухомості С. О. Сломчинська [50, с. 68] виділяє додаткові ознаки: проведення державної реєстрації правочинів з метою набуття цивільного статусу нерухомого майна; права встановити спосіб використання активу та визначення нерухомості у договорі оренди тощо. Визначені критерії слід взяти на використання підприємством для розділення інвестиційної та операційної нерухомості для виділення вкладень, що здатні капіталізуватися. Тобто для задоволення мети збільшення вартості об'єкта інвестиційної нерухомості.

На останньому етапі напрямком ідентифікації капітальних інвестицій є розділення капіталовкладень в основні засоби та малоцінні необоротні матеріальні активи. Підприємство самостійно приймає рішення про відношення капітальних інвестицій до одного об'єкту основних засобів або до окремих його об'єктів на розсуд керівництва із розумінням яким є чи буде моральне та матеріальне зношення складових засобу.

Тобто, зазначений алгоритм процедури ідентифікації капітальних інвестицій визначає почергове визнання інвестицій на кожному етапі здійснення капіталовкладень.

Отже, основними проблемами в обліку капітальних інвестицій є: недосконалість їх визначення, відсутність їх точної класифікації, неурегульованість критеріїв визначення та порядку їх оцінки, низька інформативність первинних документів та реєстрів їх обліку, недосконалість методики синтетичного і аналітичного обліку, необґрунтованість методичних підходів до обліку капітальних інвестицій у поліпшення не оборотних активів, неузгодженість вимог фінансового і податкового обліку, поверхневе дослідження впливу особливостей різних галузей на організацію обліку капітальних інвестицій.

3.2 Напрями удосконалення контролю витрат та оцінювання капітальних інвестицій

Капітальні інвестиції є основою економічного та інноваційного розвитку господарської діяльності і представляють собою один із основних механізмів розподілу факторів виробництва незалежно від сфери діяльності та економічної форми. Тому, От

На сьогоднішній день залучення коштів на формування джерел для капітальних інвестицій є високовартісним, тому з'являється необхідність контролю, задля зменшення збитків та ризиків на підприємстві. Щоб контролювати цей процес, підприємство повинно контролювати рентабельність фінансових витрат. З одного боку, виплати відсотків значно ускладнюють кредитоспроможність позичальників, з іншого – тягнуть за собою високі фінансові витрати, знижують фінансові результати та впливають на кредитоспроможність таких установ. Одним із способів подолання цього питання та застосування є капіталізація фінансових витрат, але ця здатність обмежена певними вимогами до інвестиційних інструментів, викладеними в стандартах бухгалтерського та фінансового обліку [38].

Оскільки в бухгалтерському обліку все виражається в грошовому вимірнику, необхідною умовою для визнання інвестицій в бухгалтерському обліку є їх оцінка як складова їх контролю. Стандарти бухгалтерського та фінансового обліку визначають два основних методи оцінки активів, а саме вартість їх придбання чи виробництва та їхню справедливу вартість. Методи оцінки основних засобів узгоджуються з такими оцінками, як ціна, балансова вартість та обмінний курс. Справедлива вартість необоротного активу може бути виражена через його продажну (ринкову) вартість або споживчу вартість, яка розраховується насамперед шляхом зменшення очікуваних чистих грошових потоків від активного використання та ліквідації.

Враховуючи характер інвестицій, найбільш можливий спосіб оцінити та тримати в контролі інвестицію передбачає наступні положення:

- капітальні інвестиції не слід експлуатувати, оскільки вони представляють собою амортизацію і поняття залишкової вартості для них не є спільним;

- капітальні вкладення не дають прямих економічних вигод, але перешкоджають створенню всього спектру активів, які приносять такі вигоди. потреба в реабілітації може виникнути через низку інструментів, тобто економічні вигоди були порушені і втратили свої додаткові характеристики і не є проміжною стадією їх появи, тому концепція обмінного курсу не застосовується до капітальних інвестицій;

- оскільки капітальні інвестиції не приносять прямих економічних вигід, не буде позитивного чистого грошового потоку, який не може бути використаний для майбутнього використання [43].

Загалом спосіб із оцінюванням справедливої вартості капітальних інвестицій є дуже обмеженим, оскільки призначений для придбання активів і неможливо буде доцільно відобразити з метою контролю, оскільки операції для контролю є прибутковими і не можуть бути використані на ринку (оскільки виробництва триває). Якщо процес капітальних вкладень затягується на тривалий час (наприклад, довгобуд), тоді може виникнути необхідність переоцінити їх вартість, оскільки на їх вартість можуть впливати фактори зовнішнього середовища (наприклад, інфляція, технологічні зміни) капіталовкладення. В цьому випадку буде застосовуватись контроль як від внутрішніх так і від зовнішніх факторів впливу.

З точки зору впливу на фінансово-економічний стан підприємства, це здатність капіталізувати фінансові витрати, пов'язані з капітальними вкладеннями. Цей варіант викладено та контролюється завдяки МСБО 31 «Фінансові витрати», якщо акція визнається як актив, що готується до інвестування [22].

Капіталізація фінансових витрат дозволяє, з одного боку, підвищити інвестиційні витрати, таким чином оцінити всі активи для подальшого діяльності підприємства, а з іншого – зменшити витрати за рахунок сплати відсотків за кредитами і таким чином збільшити прибуток (зменшити збитки). протягом звітного періоду.

Тому збільшення вартості капітальних вкладень щодо капіталізації фінансових витрат позитивно впливає на характер фінансової звітності, яка оцінює фінансовий та фінансовий стан підприємства.

Капітальні вкладення є важливим фактором економічного розвитку, особливо для бізнесу та держави. Нинішній рівень капіталовкладень свідчить про те, що рентабельність основних засобів дуже понизилась. Першою причиною, що сприяла такій проблематиці є неможливість повністю контролювати процес. Для вирішення цієї проблеми за необхідним є, хоча б, адекватне інформаційне забезпечення управління інвестиційним процесом.

Основним джерелом інвестиційної інформації є система бухгалтерського обліку організації. Результати дослідження свідчать про те, що чинна система стандартизації бухгалтерського обліку недостатньо регламентує та контролює процедури обліку операцій з капітальними інвестиціями [35].

Підставою для визнання інвестицій в бухгалтерському обліку є виділення таких чотирьох умов як: час, контроль, витрати та економія, застосування вартісного методу.

Крім того, капіталізація фінансових витрат збільшує вартість інвестицій, що позитивно впливає на характер фінансової звітності, в якій оцінюється фінансовий стан підприємства.

Аудит використовується для забезпечення ефективного контролю інвестиційного обліку. Метою аудиту капітальних інвестицій є надання адекватної оцінки, достовірності та повноти інформації, що міститься у фінансовій звітності. Для досягнення своїх цілей аудитор повинен:

- оцінювати системи внутрішнього контролю клієнта (СВК);
- визначати джерела інформації;
- розроблювати програми процедур аудиту вимірювань [51, с. 142]

СВК оцінюють капітальні інвестиції на етапі планування та перевіряють їх під час аудиту. Аудитор повинен використовувати тест внутрішнього контролю для перевірки інвестиційної операції, що дозволить йому оцінити її надійність, відкоригувати графік аудиту та забезпечити контроль зі своєї сторони. Пропонований вміст для цього типу експерименту наведено в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3 - Тест внутрішнього контролю обліку капітальних інвестицій

№	Об'єкт дослідження	Зміст відповіді	Висновки аудитора
1	Дослідження, відповідальної особи за операції з капітального інвестування та порядок реалізації цих операцій	Операції санкціонують не ті особи, а окремі операції взагалі не санкціонуються	Внутрішній контроль незадовільний
2	Правильність оформлення договорів на будівництво за видами і напрямками інвестиційної реалізації	Так	Необхідна вибіркова перевірку правильності оформлення договорів
3	Правильність формування, використання та контролю джерел фінансування капітальних інвестицій	Так	Аналіз складу і порядку формування джерел капітальних інвестицій
4	Контроль інвентаризації капітальних вкладень	Проведення в кінці року	Необхідність проведення суцільної інвентаризації
5	Контроль перевірок повноти та своєчасності відображення в обліку капітальних інвестицій	Здійснення вибіркового контролю	Високий контрольний ризик. Необхідність проведення суцільної інвентаризації
6	Визначення складу і порядку формування інвентарної вартості капітальних інвестицій	Визначено доцільно	Аналіз складу і порядок формування інвентарної вартості капітальних інвестицій

Продовження таблиці 3.3

7	Організування ефективного аналітичного обліку капітальних інвестицій	Ведення аналітичного обліку за видами капітальних Інвестицій	Докладний аналіз даних аналітичного обліку із реєстрів
8	Досконалість розробленості схем відображення на рахунках капітальних інвестицій	Схем немає, є актуальний план рахунків	Висока ймовірність помилок у кореспонденції рахунків
9	Здійснення класифікацій капітальних інвестицій	Так, є	Аналіз правильності класифікації

Аналізуючи ситуацію капіталізації інвестицій, можна виділити загальні характеристики, що характеризують всі активи: можна достовірно визначити вартість; може бути економічно вигідним у майбутньому; компанія має змогу управляти активами та їх контролювати; компанія має всі переваги, контроль ризиків та капіталу.

Після вивчення особливостей кожного об'єкта інвестування визначаються умови визначення капітальних вкладень: продовження терміну експлуатації активу; редагування та оновлення ключових частин; Значне поліпшення техніко-економічних характеристик агрегату; збільшує балансову вартість об'єкта більш ніж на 50 відсотків.

Інша проблема, на яку вказують дослідники, відноситься до того, що поточний план рахунків не має спеціального рахунку, який би покривав витрати, пов'язані з поліпшенням основних засобів. Усі витрати, необхідні для покращення основних засобів, слід віднести на рахунок 15. Однак ці витрати не включаються на окремі субрахунки, які включаються до цього рахунку.

Задля вдосконалення системи внутрішнього контролю операцій пов'язаних з капітальними інвестиціями пропонуємо введення автоматизованої системи чітких критеріїв віднесення витрат до капітальних, яка буде працювати за принципами для швидкого контролю по розподіленню витрат до капітальних інвестицій, зображеними на рисунку 3.2 (побудовано авторами на основі [052]).

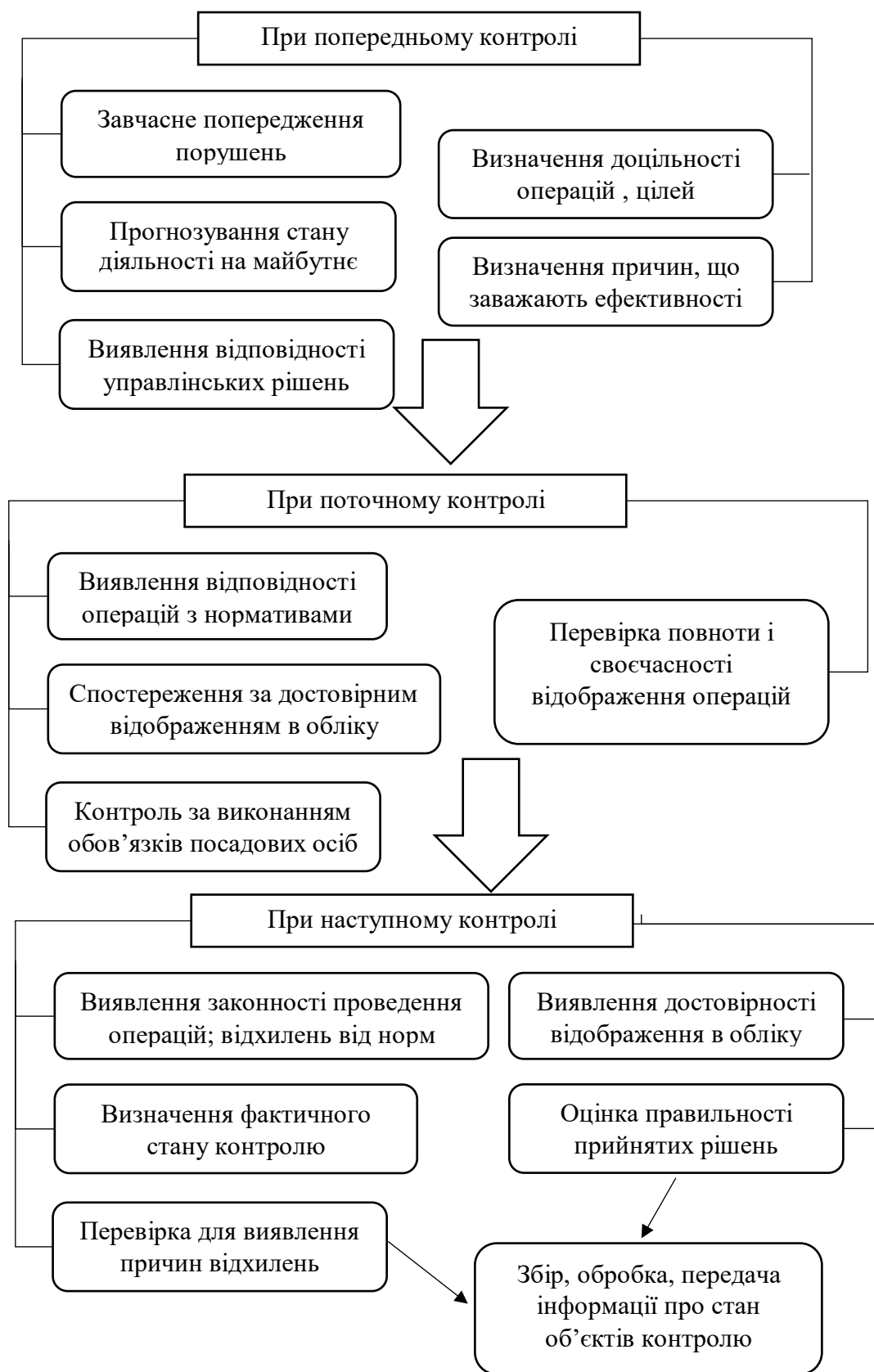

Рисунок 3.2 – Завдання внутрішньогосподарського контролю операцій з капітальними інвестиціями

При попередньому контролі, коли зароджується намір здійснення операцій аналізуються всі чинники, які можуть впливати на операційну діяльність зі здійснення капітальних інвестицій.

На поточному контролі в процесі здійснення операцій контролюються відповідності функціональних обов'язків відповідальних осіб та контролю за достовірністю та відповідністю реалізації операцій з капітальними інвестиціями.

На останньому етапі, при наступному контролі, коли реалізовується фактичне здійснення операції виявляються законність, відхилень від заданих стандартів та норм, оцінка правильності прийнятих рішень та своєчасність результативності їх виконання, а також збір всієї інформації про стан об'єктів капітальних інвестицій.

ВИСНОВКИ

Капітальні інвестиції є важливим інструментом для здійснення підприємствами інвестиційної політики задля вдосконалення своїх виробничих потужностей, зменшення собівартості продукції, підвищення рівня рентабельності діяльності, збільшення конкурентоспроможності.

Поняття «капітальні інвестиції» є багатоаспектним і потребує детального вивчення на загальнонауковому та прикладному рівнях, оскільки безпосередньо впливає на організацію обліку цього об'єкта. Важливим для обліку та контролю за здійсненням капітальних інвестицій є їх науково обґрунтована класифікація.

Підприємства, які інвестують значні кошти в основні засоби, потребують адекватної та належної системи управління на всіх етапах: від прийняття рішення, через впровадження і до самого впровадження. Така система потребує належного обліково-аналітичного забезпечення з використанням прозорого механізму для переведення їх у бухгалтерський облік, побудови ефективної системи аналізу та внутрішнього контролю.

В свою чергу контроль капітальних інвестицій підприємства є необхідним для мети підвищення точності, ефективності та достовірності даних бухгалтерського обліку за допомогою управління капітальними вкладенням підприємства та точності синтетичного обліку цих активів через налагоджену систему контролю і зручний вбудований зв'язок.

Існуючі проблеми щодо капітальних інвестицій не дають можливості ефективного обліку вкладень на підприємстві, тому запропоновані варіанти вирішення деяких з них сприятимуть підвищенню ефективності управлінського аспекту капітальних інвестицій.

Основними проблемами в обліку капітальних інвестицій є: недосконалість їх визначення, відсутність їх точної класифікації, не урегульованість критеріїв визначення та порядку їх оцінки, низька

інформативність первинних документів та реєстрів їх обліку, недосконалість методики синтетичного і аналітичного обліку, необґрунтованість методичних підходів до обліку капітальних інвестицій у поліпшення не оборотних активів, неузгодженість вимог фінансового і податкового обліку, поверхнєве дослідження впливу особливостей різних галузей на організацію обліку капітальних інвестицій.

Проблемою залишається недостатня розробленість методів оцінки капітальних інвестицій, які в основному поділяються на оцінку за витратами підприємства (бухгалтерську оцінку) та оцінку за справедливою вартістю (ринкову оцінку). Важливо при цьому враховувати специфічні організаційно-технологічні та галузеві особливості, відтак необхідно створити дієве інформаційно-аналітичне забезпечення обліку капітальних інвестицій з відповідними змінами у методології бухгалтерського обліку.

Отже, для успішної реалізації капітальних інвестицій на будь-якому підприємстві є одним із найважливіших факторів його діяльності. Ефективне управління та контроль інвестиційного процесу базується на надійній, актуальній та своєчасній інформації про інвестиційні потреби, можливості, витрати та інші характеристики. Більшість фінансової інформації відображається в системах бухгалтерського обліку та фінансової звітності, що потребують постійного аналізу та контролю в бухгалтерському обліку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Коюда В.О. Основи інвестиційного менеджменту / Коюда В.О., Лепейко Т.І., Коюда О.П. – К. Кондор, 2010. – С. 165-181.
2. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність / Майорова Т.В. – К.: ЦУЛ, 2006. – 376 с.
3. Гавриловський О. С. Облік і аудит капітальних інвестицій: (На прикладі житлобудівних підприємств): автореф. дис канд. екон. наук : 08.00.09. Київ : Київ. нац. економ. ун-т ім. Вадима Гетьмана, 2008. 20 с.
4. Гуменюк А. Ф. Бухгалтерський облік та аудит відтворення основних засобів: теорія і практика: автореф. дис. канд. екон. наук : 08.00.09. Держ. акад. статистики, обліку та аудиту Держкомстату України. К., 2010. 20 с.
5. Ізмайлов Я. О. Бухгалтерський облік та аналіз господарської діяльності підприємств в умовах інвестиційно-інноваційного розвитку економіки України: дис. д-ра екон. наук: 08.00.09. Житомир, 2018. 555 с.
6. Крупка Я. Д., Питель С. В., Мельничук І. В. Облік, оподаткування і правове регулювання інвестиційно-інноваційної діяльності: навч. посібник. 3-тє вид., перероб. і доп. Тернопіль : Крок, 2017. 264 с.
7. Кузьмович П. Економічна сутність капітальних інвестицій в контексті бухгалтерського обліку. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/12839/1/%D0%9A%D1%83%D0%B7%D1%8C%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87.pdf> (дата звернення: 07.09.2020).
8. Остапчук Т. П. Облік і контроль капітальних інвестицій: теорія і практика здійснення : автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.04. Тернопіль, 2004. 19 с.
9. Подмешальська Ю. В., Мельник С. В. Аналіз сутності категорії «капітальні інвестиції» з метою організації обліку на підприємстві. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2015. С. 161 –164. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_14/124.pdf.

10. Радевич Т. В. Нормативно-правове регулювання сутності капітальних інвестицій. Інвестиції : практика та досвід К. : ТОВ «ДКС Центр», 2014. №23. С. 64-68. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/23_2014/17.pdf
11. Рилєєв С. В. Облік і аналіз реальних інвестицій підприємств: Управлінський аспект: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.04. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2006. 20 с.
12. Семенова С. М. Аналітичний облік в управлінні капітальними інвестиціями на підприємствах водного транспорту. Водний транспорт. 2016. Вип. 1. С. 108-113. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vodt_2016_1_19
13. Сергєєва Н. В. Поняття та економічна сутність капітальних інвестицій. Облік і фінанси. 2019. № 2. С. 48-53. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2019_2_8
14. Реверчук С.К. Инвестология: наука про інвестування : [навч. посіб.] / Реверчук С.К. – К. : Атіка, 2006. – 264 с
15. Мойсеєнко І.П. Інвестиційний аналіз конкурентних переваг підприємства / І.П. Мойсеєнко //Проблеми науки. – 2018. – № 1.
16. Федоренко В.Г. Инвестознавство : [підруч.] / В. Федоренко, А. Гойко / [за наук. ред. В.Г. Федоренка, – К.: МАУП, 2005. – 408 с.
17. Про затвердження Методики розрахунку індексу капітальних інвестицій. / Наказ, Методика, Держав! ний комітет статистики України № 494 від 25.12.2009 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0494202-09#Text>
18. Обсяг капітальних інвестицій за видами активів за окремими напрямками 2019. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
19. Даценко Г. В. СИСТЕМАТИЗАЦІЯ КЛАСИФІКАЦІЙНИХ ОЗНАК ІНВЕСТИЦІЙ ТА ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ [Електронний ресурс] / Г. В. Даценко, А. Є. Громова, О. Є. Громова // Регіональна бізнес-економіка та управління. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <https://ir.vtei.edu.ua/g.php?fname=26476.pdf>.

20. Закон України «Про інвестиційну діяльність»: [від 18.09.1991 р. № 1560-ХІІ (прийнятий Верховною Радою України) (ред. від 11.08.2013)]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>

21. Податковий кодекс України: затверджено Наказом Президента України від 02.12.10 р. № 2755-VI. – URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

22. Положення стандарт бухгалтерського обліку 31 «Фінансові витрати»: наказ Міністерства фінансів України від 28 квіт. 2006 р. №415. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0610-06#Text>

23. П(С)БО 7 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00/conv#Text>.

24. Міжнародні стандарти фінансової звітності. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/mizhnarodni-standarti-finansovoi-zvitnosti>.

25. Подмешальська Ю.В., Мельник С.В. Аналіз сутності категорії «капітальні інвестиції» з метою організації обліку на підприємстві, 2015. URL : http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_14/124.pdf.

26. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, 501. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>.

27. Положення стандарт бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ Міністерства Фінансів України від 07.02.2013 № 73 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>

28. Комаринський П. П. Обліково-аналітичне забезпечення управління капітальними інвестиціями підприємства [Електронний ресурс] / П. П. Комаринський // автореферат. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://krs.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/172/1>

29. Кодекс ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» від 2012 р.– URL: <http://nvhlib.com.ua/ua/about/mission>

30. Відомості про зміну типу акціонерного товариства за 2018 рік ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод» від 04.04.2018 р – URL: <http://nvhlib.com.ua/files/documents/osobl180404-095831.pdf>

31. Звіт про фінансовий стан ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод» на 31.12.2019 р. – URL: <http://nvhlib.com.ua/files/documents/freports1807-104324.pdf>

32. Звіт та висновки ревізійної комісії за 2017 рік ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод» від 01.01.2020р. - URL: <http://nvhlib.com.ua/files/documents/rkconclusion1807-111049.pdf>

33. Відомості про зміну власників акцій, яким належить 5 і більше відсотків простих акцій публічного акціонерного товариства за 2018 рік ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод» від 12.02.2018р – URL: <http://nvhlib.com.ua/files/documents/osobl180212-113303.pdf> (дата звернення: 28.05.2020)

34. Аудиторський висновок незалежного аудитора «Екаунт» щодо фінансової звітності ПрАТ «Новоград - Волинський хлібо завод» №46 від 12 березня 2018 р. – URL: <http://nvhlib.com.ua/files/documents/aconclusion1607-103852.pdf>

35. Ярмолюк О. Ф. Особливості ідентифікації капітальних інвестицій в бухгалтерському обліку [Електронний ресурс] / О. Ф. Ярмолюк, О. М. Дмитренко // Електронне наукове видання «Ефективна економіка». – 2020. – Режим доступу до ресурсу: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/9_2020/60.pdf.

36. Н.В. СЕРГЄЄВА. Удосконалення підходів до визнання та обліку капітальних інвестицій, 2020. URL: http://eaprk.org.ua/sites/default/files/eaprk/2020/01/ekonomikaaprk_2020_01_p_65_74.pdf.

37. Синтетичний та аналітичний облік капітальних інвестицій. URL: <http://yaremchukoleksandra.blogspot.com/2017/04/52.html>.

38. Таталі З.С. Основні напрями удосконалення обліку капітальних інвестицій. URL: <http://www.economy-confer.com.ua/full-article/1407/>.

39. Гавриловський О. С. Облік і аудит капітальних інвестицій (на прикладі житлобудівних підприємств) : Дис... канд. наук: 08.00.09 - 2008. [Електронний ресурс] / Олександр Степанович Гавриловський. – 2008. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.disslib.org/oblik-i-audyt-kapitalnykh-investytsiy.html>.

40. <http://eztuir.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/7398/Izmaylov.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

41. <http://194.44.12.92:8080/jspui/handle/123456789/1651>

42. <http://194.44.12.92:8080/xmlui/handle/123456789/1652>

43. Мац Т. П. Посилення організації аудиту основних засобів у сільськогосподарських підприємствах / Т. П. Мац // Вісник Сумського аграрного університету : Збірник наукових праць. Економічні науки. Вип. №2 (10). – Суми : Сумський аграрний університет, 2011. – С. 161 – 167.

44. <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/4002/1/%D0%9E%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BA%20%D1%96%20%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7%20%D0%BE%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D1%85%20%D0%B7%D0%B0%D1%81%D0%BE%D0%B1%D1%96%D0%B2%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%94%D0%BC%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0%D1%85%20%D0%B2%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D1%96%20%D0%B2%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%B2%D0%B5%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf>

45. <http://ep3.nuwm.edu.ua/3014/>

46. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=ptmbo_2016_2-3_24

47. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів: Наказ Міністерства фінансів України від 30.09.2003 р. № 561 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-15#Text>

48. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 7 "Основні засоби": Наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. №92 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>

49. Ярмолюк О. Ф., Шишка Р. С. Організаційно-методичні аспекти обліку капітальних інвестицій Облік фінанси. 2019. № 1. С. 71-82. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2019_1_12

50. Сломчинська С. О. Особливості ідентифікації та визнання інвестиційної нерухомості в обліку. Інвестиції: практика та досвід. 2018. № 21. С. 65–71.

51. Крупка Я.Д. Облік і контроль операційної діяльності на підприємствах промисловості будівельних матеріалів: [монографія] / Я.Д. Крупка, А.Л. Романчук. – Чернівці: Місто, 2017. – 296 с

52. <https://oblik.press/oblik-i-kontrol-kapitalnyh-investytsij-teoriya-i-praktyka-zdijsnennya/>

ДОДАТКИ

Додаток А

SUMMARY

Herasika NI Organization and methods of accounting and control of capital investments. – Masters-level Qualification Thesis. Sumy State University, Sumy, 2021

The essence and normative regulation of capital investment accounting is investigated. The analysis of the financial condition of the enterprise "Novograd-Volyn bakery" is carried out. The main purpose of this study is to propose ways and directions to improve the organization of accounting and control of capital investments in order to adopt effective management and improve their implementation in enterprises.

Key words: capital investments, accounting of capital investments, control of capital investments.

АНОТАЦІЯ

Герасіка Н. І. Організація і методика обліку та контролю капітальних інвестицій. – Кваліфікаційна магістерська робота. Сумський державний університет, Суми, 2021 р.

У роботі досліджено сутність і нормативно-правове регулювання обліку капітальних інвестицій. Проведено аналіз фінансового стану підприємства ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод». Основною метою цього дослідження є пропозиції з шляхів та напрямів удосконалення організації бухгалтерського обліку та контролю капітальних інвестицій з метою прийняття ефективних управлінських та покращення їх реалізацій на підприємствах. Ключові слова: капітальні інвестиції, облік капітальних інвестицій, контроль капітальних інвестицій.